Budapest, 919. Decz. 8.

Szeretett, Kedves Tanár úr!

Nem mondhatom, mily nehezen vártam a pillanatot, hogy a horszín, örökkévalónak tünt borzalom után, mely a világot rázta meg fundamentumában, s mely elzárt minden külföldi érintkezéstől, s a vörös rém után mely hitet, reményt készült kiirtani, végre ismét felkereshessem sorainmal, abban a reményben hogy a súlyos megpróbáltatás keserü órái már Tanár úr felett is elmultak s szerettei és jó-barátai körében ismét a régi tisztelettnek és megbecsülésnek örvendhet, melyhez engedje meg, hogy én is ezennel legőszintébb szivemből gratuláljak, ki, oly sokszor részesülvén szeretett Tanár úr atyai jóságában és nemes szive és lelke külső jelesben, kétszeresen birtam átérezni, mit jelent az ha az embert igazságtalanul vádolják és – itélik meg.... Megrendülve és fájó szivvel olvastam a legelső hireket Tanár úr meghurcoltatásáról, nem tudtam elhinni a nagy angol nemzetről, hogy ig bánjék eg nagy művésszel,

s annal boldogabban és meg kongyebbulva hallottam
tegnap egy angol hölgytől – /: ki e levelet
oly szívesen magával vitte :/ – hogy már
minden rendben és Tanár úr teljes rehabili-
tálást nyert légen, s kétszeres volt örömem, hogy
tekintve hogy az illető most utazik 2 hónapra Lon-
donba, ez úton küldhetem szívből jövő gratu-
lácziómat. Nem tudom, biztosan meg e érke-
zik levelem, ezért nem merek hosszadal-
masan írni az azóta lefolyt 6 évről /: Istenem
mint egy rossz álom, úgy tünik fel !.. csak ugyan!
annyival idősebbek ne lettünk volna ...:/,
betegségemből egy évi szanatoriumi kezelés, illetve
pihenés után teljesen felépültem, nagyszerűen
mint ismét a munka, kettőzött ambitióval
láttam neki, s alig egy félévre reá – kiütött
a háború ... be kellett vonulnom, 3 évet
töltöttem közvetlen a harctéren a tüzér-
ségnél, de szervezetem nem bírta a nagy
fáradságot, s 2 évig mint helyi szolgálatos
tiszt voltam a szegedi pókütegünknél,
bol úgy a hogy összeszedtem ismét magam,
akkor kiütött a Károlyi forradalom, – utána
pedig a – vörös uralom ... hogy mit szen-
vedtünk, lelkily, idegben, azt nem bírom
leírni, egy örökös bizonytalanság volt az ej s a

nappal, rekvirálás, börtönözés napirenden,
az ember sok'sem tudta miror jönnek érte
s bánnak el vele – rövid utón – – dolgozni
természetesen alig lehetett, megélni a mü-
vészetből tiszta lehetetlenség, noha el-
dorádót igértek nekünk, a vagonosoktól
a pénzt elvették, ki bírt volna képre áldozni,
!!.. Szülenn vagonát lezártak, nem volt
otthon készpénz, én reám esett szülenn
és 2 növérem eltartása, végső szorultság-
ban beállottam egy szinházi zenekarba (!)
hol mint I. hegedűs kerestem meg kenyeremet,
s félig éhezve vergődtünk át a 4 hónapos ne-
héz megpróbáltatáson – most pedig, hogy
a románok kivonultak, elrabolva kifosztva
mindent, az ország koldusbotra jutott,
a pénz értéke 70 % el csökkent, a drágaság
óriási (1 frank = 20 korona), rengetegy az állás
nélküli, a kinek még valami pénze ma-
radt, az élelemre adja ki, s így a müvé-
szet a legsiralmasabb perspektivának néz
elé. Én most is még hegedűórákat vagyok
kénytelen adni, néha néha jutok egy portrait
megbízáshoz, – 600. – 1000, – koronáért, de
ezt is részletfizetésre, alig várom, hogy meg-

nyiljanak a határok, hogy ismét kimehet-
nék külföldre, idehaza, a megcsonkitott
törvetett országban mindéssetből megélni
5–6 évig lehetetlen lesz ... kétségbeesett
a helyzet, s mi tőtt ing hallottam, Anglia
lezárta a határt 3 évre, igaz Tanár in:
egyetlen reménye, hogy odakünt még helyre-
hozhatnám azt az óriási erkölcsi és anyagi
veszteséget a mit a 6 elmúlt esztendő okozott,
idestova már 35 éves vagyok, nem kivérle-
tezhetem tovább, s különösen nem az itthoni
viszonyok között, csak ne volna az óriási valuta
különbség és ama aggodalmam, hogy odakünt
mint „ellenséges alakvaló" és kellő társadalmi
ösmeretség és összeköttetés hiján, hogyan fogok
egyáltalán existenciát teremthetni speciel
mint portraitfestő, ...? Vajjon számíthatnék
a kedves Tanár ur nemeslelkű támogatására?
.... összeszorul bennem minden, hogy a kérést
megkoczkáztatom, ne vegye szerénytelenségnek
vagy unsortalanságnak, magamnak is rosszul
esik, de ha nem tudnám, hogy nem ért félre
és ösmer mint szorgalmas és akaratérős
embert, s ha nem állandó életem legnehezebb